

στο μικροσκόπιο...

Ο Τύπος και η αναζήτηση εξουσίας

Του ΘΩΜΑ ΤΣΑΤΣΗ

Ο ελληνιστής Γκούναρ Χέρινγκ στο ιστορικό του έργο «Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936» περιγράφει τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα από την έναρξη του αγώνα της ανεξαρτησίας μέχρι την επιβολή της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά.

Η μελέτη περιέχει σειρά στοιχείων για τη ζωή στην Αθήνα και στην επαρχία και παρεμπιπτόντως σε κάποια σημεία του δίτομου έργου του ο ιστορικός αναφέρεται και στον Τύπο και τον ρόλο που είχε, την εποχή που το ελληνικό κράτος βρισκόταν σ' ένα από τα πρώτα στάδια συγκρότησής του. Περιγράφει ο Χέρινγκ: Πάνω από το 41% των φοιτητών (σ.σ. στην Αθήνα) γράφτηκαν την περίοδο 1837-1872 στη Νομική Σχολή, αλλά μόνο λίγοι νέοι νομικοί κατάφεραν να ιδρύσουν δικό τους δικηγορικό γραφείο. Οι υπόλοιποι προσέβλεπαν στη δημόσια διοίκηση.

Καθώς όμως σε αυτόν τον τομέα υπήρχαν πολύ λιγότερες διαθέσιμες θέσεις από όσες γενικά εικάζεται, δημιουργήθηκε πολύ γρήγορα υπερβάλλουσα προσφορά υποψηφίων. Και στο μέτρο που η αυλική καμαρούλα και η κυβέρνηση, με την πατρωνία των αξιωμάτων και τον διοικητικό επηρεασμό των εκλογών, έδιναν προβάδισμα στους ευνοούμενους τους, οξυνόταν η προτίμηση των άλλων για το Σύνταγμα, αυτών που προσδοκούσαν μια ευκαιρία μέσα στους θεσμούς και πίεζαν

ως εκ τούτου για τη συνταγματική τους λειτουργία.

Πολλοί από αυτούς ασχολούνταν παρεμπιπτόντως ή «επαγγελματικά» ως λογοτέχνες, δημοσιογράφοι ή δοκιμιογράφοι. Σε αυτό το περιβάλλον η φιλελεύθερη, λογοτεχνικά χρωματισμένη πολεμική από τις εφημερίδες ή στο καφενείο αντιστοιχούσε στα συμφέροντα του επιχειρηματικού αστικού κόσμου -ήδη το 1837 ένας Γάλλος λόγιος ανέφερε για την Αθήνα: «Στην Ελλάδα υπάρχουν ήδη ένα ακυρωτικό δικαστήριο, δύο αγρότες, τρεις δρόμοι, τέσσερα μουσεία, πέντε δένδρα, έξι αρτοποιοί, επτά κατοικήσιμα σπίτια, οκτώ σύλλογοι και δεκαεννέα εφημερίδες!»*.

Κοντά δύο αιώνες μετά στην Ελλάδα ισχύει έως ένα μεγάλο βαθμό μια πα-

ραλλαγή όσων περιγράφει ο Χέρινγκ. Με τον Τύπο να θεωρείται και να χρησιμοποιείται ως διαβατήριο για την κάθε μορφή εξουσίας. Τι κι αν από τα στοιχεία προκύπτει ότι η κυκλοφορία των εφημερίδων είναι σε ελεύθερη πώση εδώ και δύο δεκαετίες (έρευνα του ΕΚΚΕ από το 1992**); Τι κι αν τα προβλήματα για τον Τύπο διογκώνονται και νέοι τίτλοι εμφανίζονται «συντηρώντας» την κορεσμένη αγορά. Τίτλοι που κρέμονται στα περίπτερα για να δηλώνουν την ύπαρξή τους χωρίς να γίνονται αποδεκτοί από τους αναγνώστες ή ακόμη και λαθρόβια έντυπα με τεράστιες ζημιές. Είναι εύκολο να διαπιστώσει κανείς πώς και γιατί συντηρούνται έντυπα που έχουν κόστος και μηδενική κυκλοφορία, ελάχιστη ισχύ και είναι ανυπόληπτα. Είτε δεν

πληρώνουν τις υποχρεώσεις τους (εργαζόμενος, Ταμεία, πιστώτρια) είτε βρίσκουν χρήματα σε πηγές που θα τα χρησιμοποιήσουν για να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένους σκοπούς και στόχους. Το αντάλλαγμα δεν χρειάζεται να είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Καμιά φορά αρκεί να είναι η πολιτική και οικονομική νομιμοποίηση που κάνει τους χρηματοδότες συνδαιτυμόνες σ' ένα γεύμα με την κάθε μορφής πολιτική και οικονομική εξουσία. Ή μια συνάντηση με εκπροσώπους της πολιτικής ηγεσίας που μπορεί να βοηθήσει σε... μπίζνες.

Το «φαινόμενο Κοσκωτά» δεν είναι απίθανο να επαναληφθεί. Εάν η πολιτική εξουσία και οι άνθρωποι του Τύπου το επιτρέψουν. Εάν όσοι οφείλουν να έχουν στραμμένη την προσοχή τους στον Τύπο, συνεχίσουν να αδιαφορούν παριστάνοντας ότι τα προβλήματα είναι μόνο μέρος της περιφημής οικονομικής κρίσης που κάποια στιγμή θα ξεπεραστεί.

Και για να μην υπάρξουν παρεξηγήσεις. Στην Ελλάδα εδώ και δεκαετίες υπάρχουν εφημερίδες που κυκλοφορούν μόνο και μόνο από το μεράκι των δημιουργών τους. Δεν μπαίνουν όλα στο ίδιο καλάθι. Τα χλωρά από τα ξερά είναι εύκολο να τα ξεχωρίσει κάποιος. Για λίγο ακόμη.

*Γκούναρ Χέρινγκ, Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936 (Α' τόμος, σελ. 332)

** Το αβέβαιο μέλλον του Αθηναϊκού Τύπου (εκδόσεις Δίανθος)

Πού είναι ο Σπούτνικ των ΗΠΑ;

The New York Times

Ο Ντικ Τσέι είτε πρόσφατα ότι ο πρόεδρος Ομπάμα «προσπαθεί να παραστήσει ότι δεν βρισκόμαστε σε πόλεμο». Μόνο ένα πράγμα έχω να πω πάνω σε αυτό: «Ελπίζω να είναι αλήθεια».

Αν η γνώμη μου μετρούσε στην Ουάσιγκτον, οι ΗΠΑ θα βρισκόταν στον δρόμο εξόδου από το Αφγανιστάν και δεν θα δεσμεύονταν για την αποστολή ενισχύσεων. Το Πακιστάν θα μπορούσε να επιλέξει με ποιους Ταλιμπάν επιθυμεί να συνδιαλλαγεί και ποιους θέλει να πατάξει, ενώ Παλαιστίνιοι και Ισραηλινοί θα είχαν απόλυτη ελευθερία κινήσεων στην εκπόνηση δικού τους ειρηνευτικού σχεδίου. 100 δισ. δολάρια από τον αμυντικό προϋπολογισμό θα διοχετεύονταν για την αντιμετώπιση της αμερικανικής ε-

ξάρτησης από το εισαγόμενο πετρέλαιο, ενώ η αμοιβή για τη σύλληψη του Οσάμα μπιν Λάντεν θα οριζόταν στα 10 σεντς του δολαρίου, μαζί με μία αφιερωμένη φωτογραφία του Ντικ Τσέι. Αν και τα λόγια μου μπορεί να ακούγονται ως απομονωτική προπαγάνδα, απηχούν τα συναισθήματά μου κάθε φορά που επισκέπτομαι την Κίνα. Ζηλεύω έτσι τους ηγέτες του Πεκίνου, της Ταϊβάν και του Χονγκ Κονγκ, που αφιερώνουν πολύ περισσότερο χρόνο στην ανάπτυξη των κρατών τους απ' ό,τι ο δικός μου πρόεδρος Ομπάμα, του οποίου η ατζέντα μπορεί ανά πάσα στιγμή να εκτροχιασθεί από παράφρονα τρομοκράτη.

Είναι, όμως, δυνατόν να αδιαφορήσουμε για τέτοια φαινόμενα βίας; Οχι, αλλά πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας αλλού. Αυτός ο

«πόλεμος κατά των τρομοκρατών» πρέπει να έχει ως αφετηρία του την εμπλοκή των λαών και των ηγετών της Ασίας και της Μέσης Ανατολής σε αυτόν. Η παρουσία των ΗΠΑ, η εξάρτησή της από το πετρέλαιο και η γενναία οικονομική βοήθεια προς τη Μέση Ανατολή κατέστησαν αίτια ενίσχυσης της διαφθοράς. Ας βγούμε από τη μέση και ας αφήσουμε τη μετριοπαθή πλειοψηφία -αν όντως υφίσταται- να αντιμετωπίσει τους εχθρούς της με τους δικούς της όρους.

Την ίδια στιγμή, η σημαντικότερη ειρηνευτική πρωτοβουλία των τελευταίων δύο ετών σημειώθηκε στα στενά της Ταϊβάν. Εδώ και δεκαετίες, η περιοχή θεωρείτο η πλέον επικίνδυνη στον κόσμο, με την Κίνα και την Ταϊβάν να αναπτύσσουν πυραυλικά συστήματα. Τα τελευταία δύο

χρόνια, όμως, Κίνα και Ταϊβάν πέτυχαν σιωπηρή προσέγγιση, χωρίς διεθνή μεσολάβηση, με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων προσοδοφόρων εμπορικών δικτύων, απευθείας πτήσεις και φοιτητικές ανταλλαγές.

Σημαντικός λόγος της επιτυχίας αυτής είναι ότι η Ταϊβάν δεν διαθέτει πετρέλαιο ούτε και άλλο ορυκτό πλούτο. Η επιτυχία της νήσου οφείλεται στην αέναη αναζήτηση των κατοίκων της για καινοτομία, την εργατικότητα τους και την υπευθυνότητα των πρόσφατων ηγετών τους. Όταν κοιτώ τις ΗΠΑ ανησυχώ. Η Κίνα είναι ο κυριότερος εμπορικός μας εταίρος και ανταγωνιστής. Η ενίσχυσή της στο διεθνές στερέωμα του 21ου αιώνα πρέπει να προκαλέσει αντίδραση αντίστοιχη με εκείνη στην εκτόξευση του δορυφόρου Σπούτνικ από την

ΕΣΣΔ. Οι ΗΠΑ της δεκαετίας του 1960 είδαν το Σπούτνικ ως μία πρόκληση που απαιτούσε τεράστια εθνική προσπάθεια και κατέληξε σε ριζικό εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος, των υποδομών και της επιστημονικής έρευνας. Δυστυχώς, οι ιδεολογικοί οπαδοί του Ντικ Τσέι θέλουν να κάνουν τον πόλεμο κατά της Αλ Κάιντα το δικό μας Σπούτνικ. Ποιο θα είναι, λοιπόν, το εθνικό μας σχέδιο; Να φθάσουμε την Κίνα ή να καταδιώξουμε την Αλ Κάιντα; «Ο Σπούτνικ μας οδήγησε στην οικοδόμηση της τεχνολογικής λεωφόρου του μέλλοντος. Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας μας οδηγεί να κατασκευάσουμε γέφυρες προς το πουθενά», λέει ο Μάικλ Μαντελμπάουμ, καθηγητής Πολιτικών Επιστημών του Τζονς Χόπκινς.